

Urbane potentialer på Amager

Vi har fået flere finkulturelle templer ved havnefronten. Vi skal have ikon-arkitektoniske højhuse. Vi skal have fest, larm og udskænkning i 'partyzoner'. Vi skal have nye, kulturelle erhverv i 'kreative zoner'. Københavns aktuelle ambitioner kan på mange måder opsummeres som en jagt på 'kreativitet' og 'oplevelser'. Spørgsmålet er, om vi med den kreative produktion og det oplevelsesmæssige forbrug er kommet tættere på at sætte vores præg på de bymæssige omgivelser, hvori vi udlever vores liv og drømme, eller om de blot er afledte afskygninger af, hvad byen og vores urbane liv gemmer af dynamiske potentialer.

Atmosfæren omkring projekter, planer og protester i byen viser, at vi københavnere stadig kan lære meget, når det kommer til den sjældne kunst at leve i byen på urban vis, dvs. at håndtere en foranderlig mangfoldighed af kulturer, aktiviteter og rum på en måde, der både anerkender forskellighederne og kaster konstruktive bud fremad. Så dette er vores vision: At vi udvikler og udformer byen som direkte positive udtryk for vores egne liv i og interaktion med den, og ikke blot som afspejlinger af arkitektoniske, forvaltningsmæssige, økonomiske og politiske bølger.

'Naive drømmere' vil nogle måske sige, men er vores vision egentlig ikke blot at føre den 'kreative' retorik til sin konklusion? Er der noget løse plusord som 'oplevelser' og 'kreativitet' fremkalder, så er det netop den flygtige drøm om den gensidige skabelse af livet i byen og byen i sig selv som et kunstværk. Og mulighederne ligger lige dér, hvor bylivets latente urbane energi af kultur, hinsides retorik og politik, brydes med hinanden i byens sprækker; på arenaer og med materiel, der tager form efter kulturernes direkte udfoldelse. Det er København som byboernes urbane værk, og udviklingen af redskaberne til skabelsen af dette værk, vi drømmer om og plæderer for. Og den postindustrielle vifte på det nordøstlige Amager rummer netop nogle af de sprækker, hvor drømmerierne kan blive, og bliver, testet i en urban byomdannelse.

De vage rum på Amager

Flere steder i viften er allerede byomdannede: Der er Telias nye erhvervsdomicil midt i det postindustrielle epicenter af potentialer; der er de nye boligbebyggelser realiseret fx Øresund Strandpark; der er måske lignende bebyggelser på vej på Krimsvej og Strandlodsvej. Omdannelsen behandler her byen som et tabula rasa og hverken bidrager til eller indoptager det liv, der leves i og konstant genfortolker de lokale steder. Bylivets latente energier af forestillinger, drømme og ønsker preller af på denne form for byomdannelse som vand på en nyindkøbt nylonregnjakke fra Aldi.

Snarere end at være noget, der kan udfoldes i fremtidige fysiske strukturer fra bar bund, så har de potentialer, vi tænker på, faktisk allerede været under udfoldelse som små genfortolkninger af vage rum både på Krimsvej og Strandlodsvej, men også på Ved Amagerbanen, Prags Boulevard og Siljangade. Disse steder udgør historiske, bygnings- og funktionsmæssigt sammensatte erhvervsmiljøer, der befinder sig midt i udefinerbare og derfor vage og åbne overgangssituationer, hvor vognmandsforretninger, bilforhandlere og -værksteder gradvist lukker eller flytter og efterlader tomme bygninger til en uvis skæbne: Forfald, nedrivning eller genanvendelse. Det er midt imellem disse skæbner, at områderne er blevet genstand for

‘kreativ’ og ‘midlertidig anvendelse’: Kunstnere, musikere, teaterfolk, gøglere og senere designere, tegnestuer og reklamebureauer bosætter sig i de rå ‘postindustrielle’ rammer og gør deres livsprojekter til byens kulturelle udtryk og ‘kreative erhverv’, samtidig med at de ‘forladte’ byområder revitaliseres.

Det er denne ‘kreative’ fødekæde, Københavns Kommune i disse år søger at facilitere i nye planinitiativer for ‘kreative zoner’ i fx Siljanganede, og som lokale amagerkanere lader sig inspirere af i visioner om Refshaleøen som et ‘kreativt fristed’ og ‘Bykanten’ (striben langs Ved Amagerbanen og Krimsvej) som ‘område for progressive og kreative designløsninger’. Af samme grund har en lokal gruppe taget initiativ til dialog omkring planerne for netop Krimsvej. Mens planrammer og originalt design nok kan spille deres rolle, ligger de helt særlige potentialer i den nordøstamagerkanske vifte imidlertid i en forståelse og orkestrering af konkrete byboeres konkrete fortolkninger af områdets paradoksale forfaldne, flertydige og frugtbare vaghed.

Genopdagelse af urbaniteten

I mange byer verden over ser vi tendenser til den ‘kreative’ byudvikling, som København i disse år flittigt, og en anelse desperat, søger at kopiere. Hvad der endnu ikke er modnet nævneværdigt i København, er erkendelsen af den bredere understrøm af latent urban energi, som de ‘kreative’ strategier trækker på – både i retorik og i konkret implementering. Energien opstår i den gensidige bekræftelse i nye kulturers udvikling *i* og *igennem* de vage steder i byen, som momentant er uden for majoritetskulturerens optik, og springer frem som konstante nyfortolkninger og genopdagelser. Det nærliggende Christianshavn er rig på eksempler på disse genopdagelser.

På Christiania er der i årtier blevet eksperimenteret med dynamikken. Også nyere kulturer har leget med. Vi har selv været med til at genanvende B&W’s gamle haller ‘neden vandet’, hvor der i starten af 1990’erne udviklede sig en helt utrolig, urban dynamik mellem kulturelle daglejere og de postindustrielle omgivelser. Da den ‘rigtige’ byomdannelse ankom, og de rå omgivelser blev revet ned, flyttede dele af miljøet først til Siljanganede og siden, efter endnu en nedrivning, til Kulturfabrikken først på Amager. På Krøyers Plads oplevede vi ligeledes en helt utrolig urban energi i et miljø præget af Luftkastellets havnecafé og talrige iværk- og igangsættere og senere hen også aktivister. Vores oplevelser fra Christianshavn viser dog også, hvorledes original, åben og fremadrettet, urban energi kan blive erstattet af monumenter ikke blot for ukontekstuel æstetik og planfunktionalitet, men også for ukonstruktiv politisk polarisering. København har derfor brug for en urban bevidstgørelse!

Internationalt har urbane grupperinger i Bruxelles (‘crack’ og ‘freezone’), Barcelona (‘KRAX’), Berlin (‘Brachenfläche’), Helsinki (‘weak places’), Montreal og Paris (‘terrains vagues’) og mange andre byer, med afsæt i praktiske eksperimenter, leget med begreber for den latente urbane energi i de momentant oversete steder. Med deres eksperimenter og begreber bringer de byerne i berøring med en ‘minoriteternes’ absolutte kulturelle avantgarde, der har bl.a. situationisternes ‘positive tomrum’, Gordon Matta-Clarks ‘negative spaces’, Hakim Beys ‘temporary autonomous zones’ og Henri Lefebvres ‘fordrejede rum’ som referencer. Her er det altså ikke så meget arkitektoniske ‘programmer’ eller byplanlægningsmæssige ‘arealanvendelser’, ‘funktionsblandinger’, der fylder, men snarere den transfunktionelle og – kulturelle ‘urbane ursuppe’, som disse kategorier forsøger at gengive. Det, der foregår her, er, akkurat som i den mindre etablerede københavnske kultur, en genopdagelse byernes

‘urbanitet’. København har brug for at styrke de eksperimenterende genopdagelser.

Porøse knopskydninger

Vores vision er at supplere de ukontekstuelle monumenter med, hvad den canadiske urbanist Luc Lévesque karakteriserer som en monumentalisering af det vage: En aktiverende synliggørelse og lejlighedsvis videreudvikling af byens vage potentialer i de små porøse og ‘simple organiseringer’, som også kunstneren Willy Ørskov kastede sin kærlighed over.

Redskaberne i urbanitetens genfødsel kan godt være de ‘forhåndenværende søm’ som vi så det på Refshalevej for et par somre siden. Her på kanten af vej og vold mellem Christiania og Holmens dyreste adresser improviseredes en byggefest, der på overfladen kunne virke som håndværksmæssigt lemfældig omgang med byens materiel (og som langt hen ad vejen også var netop det!) var også et flygtigt glimt fra de potentialer, som byens vage sprækker frigiver, når de mobiliseres af nogle af byens urbane træffelsvin i form af de forhåndenværende søms enkle og derfor inviterende porøsitet.

Hvert åndedrag og hver ytring indskriver sig i en ny urban historie for sådanne steder. Løssluppen fest og kærlighed, politisk dialog og kappestrid samt nødtørftige overnatninger bliver gennem forhandling både med forbipasserende og de konstant nye deltagere og med gadens materiel til interimistiske tingsteder, scener, folkekøkkener, klubber og kulturelle netværk. Og med den gradvist voksende forventning om, at aktiviteterne, stederne og menneskerne også vil være der dagen derpå, udvikler der sig gradvist også nye tilvante omgangsformer, bygningsformer, organiseringsformer, udtryksformer, kort sagt nye urbane kulturer næret af en mægtiggørende fornemmelse af at gøre en synlig forskel i byrummet. Det formløse antager former, der igen bliver en forstærkende klangbund for yderligere kulturel udformning og udvikling.

De samme redskaber kunne bruges og videreudvikles i en katalysering af brakområderne på det nordøstlige Amager. Byens latente urbane energier af forskelligartede kulturer kan mødes og brydes i de mest braklagte vage rum langs Vermlandsvej og Uplandsgade til fester, møder og workshops, der samtidig er de første fysiske og kulturelle fundamenter for udviklingen af knopskydninger, hvor aktiviteterne bliver til både lokale og urbane oplevelser og genfortællinger og til første udkast til funktioner og strukturer, der, med simple konstruktioners inviterende porøsitet, både viser, at noget er i gang med at folde sig ud samtidig med, at forbipasserende byboere inviteres til at udfolde sig.

Den dobbelte udfoldelse og indlemmelse er som nævnt, i små fragmentariske grupper genfortolkning, allerede i fuld gang flere steder i viften. Prags Boulevard, Ved Amagerbanen, Yderlandsvej, Strandlodsvej og Krimsvej rummer allerede åbnende genanvendelser af de gamle erhvervsområders porøse arkitektur. De genfortolkende grupper bærer alle i sig den fremadrettede og inkluderende skaberkultur, der med en urban katalysering på rette tid og sted kan løfte, ikke kun grundværdier og lokalpolitiske ambitioner, men bydelens og byens urbane kultur som helhed.

